

УДК 338:48

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2019-5.3>**Богдан Н.М.**

доктор економічних наук,
професор кафедри туризму і готельного господарства,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Рябєв А.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри туризму і готельного господарства,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Сегеда І.В.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри туризму і готельного господарства,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

У статті підтверджено необхідність розвитку туристичної сфери як складової соціально-економічного розвитку країни, доведено необхідність використання комплексного регіонального підходу до управління розвитком туристичної сфери. Запропоновано модель формування й реалізації стратегії розвитку туризму, яку формують три етапи, такі як визначення цілей розвитку, формування стратегії розвитку та реалізація стратегії розвитку. Для розроблення стратегії розвитку туризму в регіональному розрізі здійснено оцінювання стратегічного туристичного потенціалу за регіонами України, обґрунтовано, що стратегія розвитку туризму на регіональному рівні має бути розроблена з урахуванням рівня стратегічного потенціалу туристичної сфери та регіональних особливостей, але основні елементи стратегії розвитку туризму за регіонами України є загальними для всіх регіонів. Сформувано завдання та основні заходи в межах реалізації стратегії розвитку туризму, виконання та вжиття яких забезпечать поліпшення соціально-економічних показників та рівня розвитку країни й регіонів.

Ключові слова: туризм, стратегія розвитку туризму, туристичний потенціал, інтегральний рівень стратегічного потенціалу, туристичні ресурси.

ИНСТРУМЕНТЫ ФОРМИРОВАНИЯ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УКРАИНЕ: РЕАЛИЗАЦИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА

Богдан Н.Н., Рябев А.А., Сегеда И.В.

В статье подтверждена необходимость развития туристической сферы как составляющей социально-экономического развития страны, доказана необходимость использования комплексного регионального подхода к управлению развитием туристической сферы. Предложена модель формирования и реализации стратегии развития туризма, которую формируют три этапа, такие как определение целей развития, формирование стратегии развития и реализация стратегии развития. Для разработки стратегии развития туризма в региональном разрезе осуществлено оценивание стратегического туристического потенциала по регионам Украины, обосновано, что стратегия развития туризма на региональном уровне должна быть разработана с учетом уровня стратегического потенциала туристической сферы и региональных особенностей, но основные элементы стратегии развития туризма по регионам Украины являются общими для всех регионов. Сформулированы задания и основные меры в рамках реализации стратегии развития туризма, выполнение и принятие которых обеспечат улучшение социально-экономических показателей и уровня развития страны и регионов.

Ключевые слова: туризм, стратегия развития туризма, туристический потенциал, интегральный уровень стратегического потенциала, туристические ресурсы.

TOOLS FOR FORMING TOURISM DEVELOPMENT STRATEGY IN UKRAINE: REALIZATION OF REGIONAL TOURIST POTENTIAL

Bogdan Natalia, Ryabev Anton, Segeda Iryna

The necessity of development of tourism sphere as a component of socio-economic development of the country is confirmed in the article. The relevance of the article is that the tourism industry of Ukraine is an integral part of its financial and economic sphere. One of the topical problems today is the imperfection of its management and the search for reserves to

increase its efficiency and use of tourism potential in times of crisis. From this point of view the purpose of this article is to investigate the peculiarities of forming a tourism development strategy in Ukraine by enhancing the use of tourism potential in the regional context. To solve the research problems is used a set of general scientific and special methods: theoretical generalization, abstract-logical, grouping, taxonomic, integral and rating methods. In the article is proved the need to use a comprehensive regional approach to tourism development management. The model of formation and realization of tourism development strategy is proposed. The model contains three stages: definition of development goals, formation of development strategy and implementation of development strategy. For the effective development of the strategy for the development of the tourism sector, its strategic tourism potential by regions of Ukraine was carried out. For this purpose, an assessment of all types of tourism resources was carried out to determine the most promising directions of the strategy of their development. The choice of a particular strategy depends on the level of strategic potential of the economic object. It is substantiated that the strategy of tourism development at the regional level should be developed taking into account the level of strategic potential of the tourism sphere and regional peculiarities. This takes into account the fact that the main elements of the tourism development strategy for the regions of Ukraine are common to all regions. As a result have been formed the tasks and main activities within the framework of the implementation of the tourism development strategy, the implementation of which will ensure improvement of socio-economic indicators and the level of development of the country and regions.

Keywords: *tourism, tourism development strategy, tourism potential, integrated strategic potential level, tourism resources.*

Постановка проблеми. Сучасна туристична індустрія є однією з найбільш високоприбуткових галузей у світовій економіці. Доходи, отримані від туризму, займають значну частину в бюджеті держав і складають до 10% валового національного продукту. Показники динаміки зростання прибутковості туризму значно випереджають показники динаміки росту прибутковості інших галузей економіки. Згідно з даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) за останні 10 років доходи від туризму зростали щорічно на 7,9% за щорічного середнього зростання кількості прибутків від туризму на 4,5% [1].

Туристська галузь є важливим чинником стабільного й динамічного збільшення надходжень до бюджету, сприяє активізації та стимулюванню роботи цілої мережі галузей народного господарства, зокрема будівництва, торгівлі, сільського господарства, виробництва товарів народного споживання, транспорту та зв'язку. Індустрія туризму має найбільш сильний ефект мультиплікатора, ніж більшість інших економічних галузей. Для національної економіки України та її регіонів туризм відіграє істотну роль у соціально-економічному розвитку територій та стимулює збереження наявних туристичних ресурсів [2].

Формування стратегії розвитку туризму на національному та регіональному рівнях сприятиме відтворенню духовних та фізичних сил людей, збереженню історичної спадщини, розвитку й зближенню культур, створенню нових робочих місць, підвищенню якості життя населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова проблематика розвитку туризму висвітлюється у працях вітчизняних вчених, таких як І. Балабанов [3], О. Бейдик, Ф. Бойченко [4], М. Бондаренко [5], І. Буднікевич, О. Вуйцик [6], В. Євдокименко, А. Єфремов, Н. Коніщева, В. Кравців, А. Новаковська, В. Павлов, А. Панасюк, І. Писаревський, О. Рогалевський, В. Руденко [7], Д. Стеченко, І. Твердохлебов, І. Ткаченко [8], В. Цибух [2], О. Шаблій, Л. Шевчук, І. Черніна [9].

В наукових дослідженнях змістовно обґрунтовано необхідність використання стратегічного підходу до розвитку туристичної сфери, що обумовлене її комплексним характером та значенням для соціально-економічного розвитку країни. Проте деякі важливі аспекти формування стратегії розвитку туризму у регіональному розрізі потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Актуальність статті полягає в тому, що туристська галузь України є невід'ємною частиною її фінансово-економічної сфери, отже, одними з актуальних проблем сьогодні є недосконалість управління нею, пошук резервів підвищення ефективності її функціонування та використання туристичного потенціалу в умовах кризи. З огляду на це метою статті є дослідження особливостей формування стратегії розвитку туризму в Україні за рахунок активізації використання туристичного потенціалу в регіональному розрізі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стан розвитку туризму у світі та країнах ЄС характеризується позитивними показниками й тенденціями, щорічно у світі здійснюється близько 808 млн. подорожей, понад 52% з яких відбуваються в межах Європи; близько 60% усіх туристичних подорожей пов'язані з відпочинком; відбуваються скорочення тривалості та збільшення кількості туристичних подорожей, що формує попит на туристичні пропозиції, які дають можливість відвідати значну кількість місць за короткий час; відбувається активне залучення держав у конкурентну боротьбу за вплив на параметри міжнародного туристського потоку, зокрема, через реалізацію державних програм, запровадження нормативної бази та фіскальної політики, сприятливої для розбудови туристичної індустрії; пріоритетним напрямом розвитку туризму стає створення ефективних механізмів установа і підтримання рівноваги між збереженням природних та історико-культурних ресурсів і туристичною діяльністю [1].

Туристська галузь набуває дедалі більшого значення для розвитку економіки та соціальної сфери в Україні, стрімко інтегрується у світову туристську індустрію.

Ефективне управління та створення в регіонах і в Україні загалом сучасної та високоефективної туристичної та курортно-рекреаційної індустрії сприятимуть економічному та соціальному розвитку багатьох регіонів, насамперед депресивних.

Отже, саме комплексний регіональний підхід до управління розвитком туристичної сфери може забезпечити необхідну охорону, збереження й використання історико-культурного та природного середовища, а також перетворення рекреаційно-туристичної сфери на один із пріоритетних напрямів регіональ-

ного розвитку та структурної розбудови національної економіки.

Модель формування й реалізації стратегії розвитку туризму формують три етапи, що зображені на рис. 1.

Виходячи з положень Стратегії розвитку туризму і курортів України 2016–2020 рр., можемо сформулювати місію регіонів стосовно розвитку туристичних ресурсів таким чином: «створення та розвиток інтегрованих та конкурентоспроможних туристичних ресурсів для забезпечення сталого розвитку сфери туризму і курортів та прискорення економічного зростання країни» [10].

Для ефективного розроблення стратегії розвитку туристичної сфери необхідно оцінити її стратегічний туристичний потенціал.

Для оцінювання стратегічного потенціалу розвитку туристичних ресурсів необхідно оцінити всі види туристичних ресурсів для визначення найбільш перспективних напрямів стратегії їх розвитку. Вибір певної стратегії залежить від рівня стратегічного потенціалу економічного об'єкта. Визначення цього рівня є складним питанням, оскільки існує безліч різних підходів до його вирішення.

Найчастіше це здійснюється шляхом упорядкування (ранжування) об'єктів за значенням показника, який вибрано для порівняння. Якщо показник один, то проблема визначення рівня розвитку об'єктів не є складною; якщо показників декілька, то її вирішення викликає труднощі. Задля їх подолання для оцінювання стратегічного потенціалу розвитку туристичних ресурсів пропонується таксономічний метод. Він дає змогу здійснювати багатовимірне оцінювання рівня розвитку економічних об'єктів на основі системи показників, відібраних для їх характеристики.

Значення таксономічного методу для економічних наук окремо відзначив польський учений В. Пльота у своїй роботі «Порівняльний багатовимірний аналіз в економічних дослідженнях. Методи таксономії і факторного аналізу» [11].

Метод таксономії дає змогу використовувати показники з різними одиницями вимірювання, враховувати показники різного інформаційного простору (позитивна динаміка показника може характеризувати як зниження, так і зростання рівня соціально-економічного розвитку), нормувати діапазон значень інтегрального показника, що перебуває в межах інтервалу (0, 1), який з вірогідністю, близькою до 0, може приймати від'ємне значення, дає змогу здійснювати лінійне впорядкування регіонів за значенням інтегрального показника, дає можливість аналізувати рівень розвитку регіону порівняно з іншими в динаміці.

Пропонується стандартизувати показники за такими формулами:

– для стимуляторів:

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - M_j}{S_j}; \tag{1}$$

– для дестимуляторів:

$$Z_{ij} = \frac{M_j - x_{ij}}{S_j}, \tag{2}$$

де Z_{ij} – стандартизоване значення j -го окремого показника для i -го року; x_{ij} – значення j -го показника для i -го року; S_j – середнє квадратичне відхилення j -го окремого показника; M_j – середнє арифметичне значення j -го окремого показника.

Далі необхідно побудувати матрицю стандартизованих значень, де всі показники є безрозмірними величинами.

Описані процедури є основою для розрахунку відстані між показниками та вектором-еталоном, що характеризує еталонні значення стану соціально-економічного розвитку та формування матриці відстаней.

Як міра відстані використовується Евклідова відстань, що визначається за такою формулою:

$$C_{io} = \sum_{j=1}^m (Z_{ij} - Z_{oj})^2, \tag{3}$$

де C_{io} – Евклідова відстань 0-го регіону для i -го року; Z_{ij} – стандартизоване значення j -го окремого показника для i -го року; Z_{oj} – стандартизоване значення j -го показника для 0-го року у векторі-еталоні.

Наступним етапом є розрахунок показника таксономії та його складових:

$$T_i = 1 - \frac{C_{io}}{C_o}, \tag{4}$$

де T_i – коефіцієнт таксономії i -го періоду для j -го регіону (інтегральний індикатор результативності соціально-економічного розвитку регіонів); C_{io} – Евклідова відстань 0-го регіону для i -го року.

$$C_o = \overline{C_o} + 2S, \tag{5}$$

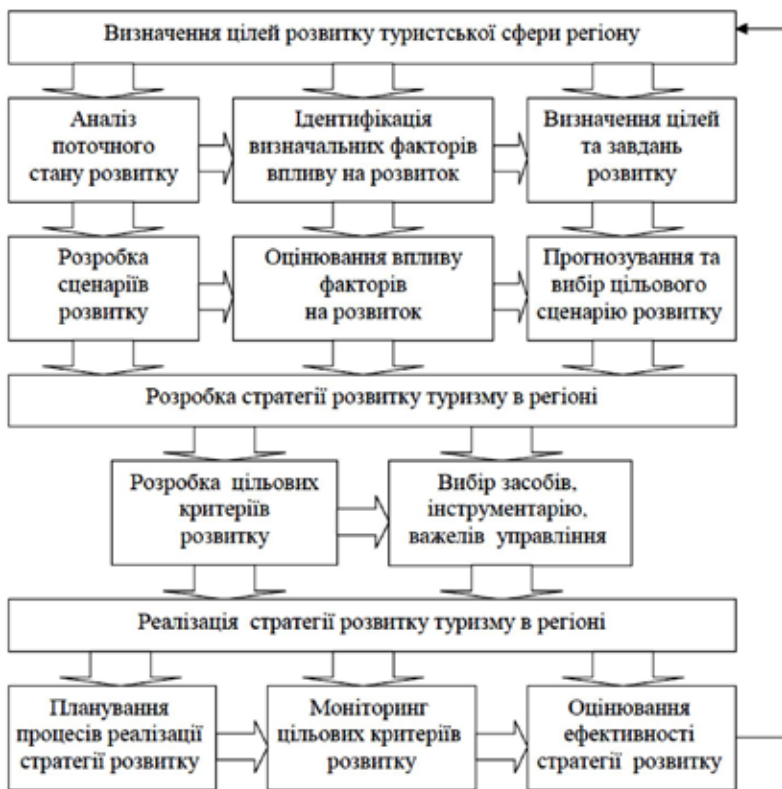

Рис. 1. Модель формування й реалізації стратегії розвитку туризму

де C_0 – середнє арифметичне значення C_{i0} ; S_0 – нормуючий множник еталонного об'єкта (середнє квадратичне), який розраховується за формулою:

$$S_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (C_{i0} - \bar{C}_0)^2}. \quad (6)$$

Значення індексу таксономії завжди менше одиниці. Чим ближче значення індексу до одиниці, тим ближче значення показника до еталону.

На підставі офіційних даних Державного управління статистики України, Міністерства молоді та спорту, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства культури України, Міністерства інфраструктури України та даних Державної служби туризму і курортів України щодо основних показників діяльності можна системно охарактеризувати рівень стратегічного потенціалу туристської сфери за допомогою збалансованої системи показників (табл. 1).

Для оцінювання стратегічного потенціалу туристичної сфери досліджено показники стратегічного потенціалу за регіонами України (табл. 2). На основі комплексу показників (табл. 1) визначено інтегральні показники стратегічного потенціалу за регіонами України.

За даними розрахунків бачимо, що найвищий стратегічний туристичний потенціал мають Київська, Львівська, Івано-Франківська, Одеська та Харківська області (рис. 2).

Стратегія розвитку туризму на регіональному рівні має бути розроблена з урахуванням рівня стратегічного потенціалу туристичної сфери та регіональних особливостей, але основні елементи стратегії розвитку туризму за регіонами України є загальними для всіх регіонів.

Метою розвитку туризму, що сформована в держаних документах та актах, є інтенсифікація галузі,

Таблиця 2. Рівень стратегічного потенціалу туристичної сфери за регіонами України

Регіони України	N	C	I	I _{sp}
Вінницька	0,19	0,30	0,25	0,24
Волинська	0,26	0,23	0,24	0,24
Дніпропетровська	0,10	0,37	0,36	0,24
Донецька	0,15	0,21	0,26	0,20
Житомирська	0,17	0,25	0,20	0,20
Закарпатська	0,17	0,20	0,26	0,21
Запорізька	0,21	0,26	0,34	0,26
Івано-Франківська	0,35	0,29	0,35	0,32
Київська	0,25	0,55	0,54	0,42
Кіровоградська	0,09	0,21	0,18	0,15
Луганська	0,09	0,16	0,17	0,13
Львівська	0,35	0,43	0,40	0,39
Миколаївська	0,19	0,23	0,28	0,23
Одеська	0,24	0,37	0,48	0,34
Полтавська	0,25	0,27	0,24	0,25
Рівненська	0,23	0,21	0,20	0,21
Сумська	0,21	0,22	0,20	0,21
Тернопільська	0,35	0,23	0,21	0,26
Харківська	0,23	0,37	0,31	0,30
Херсонська	0,21	0,19	0,29	0,23
Хмельницька	0,21	0,26	0,23	0,23
Черкаська	0,23	0,23	0,22	0,23
Чернівецька	0,32	0,22	0,18	0,23
Чернігівська	0,30	0,18	0,19	0,22

передусім зростання її ролі в соціально-економічному житті шляхом ефективного використання наявного туристичного потенціалу на основі принципів сталого розвитку, створення на цій основі умов для розвитку людського капіталу, забезпечення зайнятості населення, зростання доходів, формування національної та регіональної конкурентоспроможності [8].

Таблиця 1. Перелік показників для оцінювання стратегічного потенціалу туристичної сфери

Група показників	Основні показники	Позначення
Природно-кліматичний потенціал	1) Природні та біосферні заповідники; 2) природні та ландшафтні парки; 3) пам'ятки природи та садово-паркового мистецтва; 4) ботанічні сади; 5) зоологічні парки.	N ₁ ; N ₂ ; N ₃ ; N ₄ ; N ₅ .
Соціально-культурний потенціал	1) Пам'ятки національного значення; 2) пам'ятки місцевого значення; 3) музеї; 4) виставки; 5) ярмарки; 6) заклади культури; 7) спортивні споруди; 8) театри; 9) цирк.	C ₁ ; C ₂ ; C ₃ ; C ₄ ; C ₅ ; C ₆ ; C ₇ ; C ₈ ; C ₉ .
Інфраструктурний потенціал	1) Готелі на аналогічні засоби розміщення; 2) санаторії та інші лікувальні заклади; 3) будинки й пансіонати відпочинку; 4) дитячі табори; 5) бази відпочинку; 6) заклади ресторанного господарства; 7) торговельно-розважальні центри; 8) туроператори; 9) туристичні агенти; 10) суб'єкти екскурсійної діяльності.	I ₁ ; I ₂ ; I ₃ ; I ₄ ; I ₅ ; I ₆ ; I ₇ ; I ₈ ; I ₉ ; I ₁₀ .
Інтегральний показник стратегічного потенціалу I _{sp}		

Рис. 2. Інтегральний рівень стратегічного потенціалу туристичної сфери за регіонами України

Досягнення поставленої мети забезпечить поліпшення соціально-економічних показників, зокрема збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів; підвищення рівня життя населення за рахунок зростання відсотку зайнятості та середньої зарплати в туристичній індустрії; зростання якості життя за рахунок підвищення культурного рівня та патріотичного виховання населення [12].

Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання, як стимулювання розвитку об'єктів туристичної інфраструктури; розроблення інноваційних туристичних продуктів, оновлення наявних туристичних маршрутів; формування системи заходів щодо просування та популяризації регіонального туристського продукту на внутрішньому й міжнародному ринках; сприяння забезпеченню туристської індустрії професійними кадрами.

Головною метою політики органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері туризму мають стати створення умов для державно-приватного партнерства у зазначеній галузі, поглиблення співробітництва, використання економічного, ділового, наукового, гуманітарного та соціального потенціалу. Основу туристичної політики має становити пріоритетний розвиток в'їзного, внутрішнього та соціального туризму на основі сталого розвитку, який передбачає забезпечення збереження, відтворення та відновлення туристичних ресурсів [9].

Стратегічними завданнями розвитку туризму є:

- створення законодавчих, нормативно-правових, соціально-економічних, організаційно-управлінських умов для перетворення туризму на соціально та екологічно орієнтовану, економічно ефективну сферу діяльності, а також забезпечення сталого розвитку туризму;
- підвищення ефективності державної політики у сфері туризму, формування та впровадження ефективної моделі державного управління задля координації, регулювання та захисту інтересів учасників туристичної діяльності;
- посилення ролі місцевих громад і громадських організацій у запровадженні принципів сталого розвитку туризму, вдосконалення наявних та впровадження нових ефективних механізмів взаємодії центральних

і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, підприємств, наукових та освітніх установ сфери туризму;

- формування туристичного простору задля раціонального та ефективного використання туристичних ресурсів шляхом створення та забезпечення функціонування зон сталого розвитку туризму, розроблення й впровадження конкурентоспроможного регіонального туристичного продукту;
- сприяння соціальній стабільності та безпеці, територіальній єдності, забезпечення умов для розвитку соціально відповідального туризму;
- забезпечення безпеки туристів та подорожуючих, захист їхніх прав та законних інтересів;
- сприяння збереженню й розвитку національної культури та відродженню народних ремесел;
- створення умов для формування національної самосвідомості, патріотичного виховання дітей та молоді, збереження й відновлення унікальних природних та історико-культурних ресурсів, а також історичних місць України;
- сприяння поліпшенню інвестиційного клімату у сфері туризму, залученню інвестицій у розвиток інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури;
- раціоналізація використання фінансових і матеріальних ресурсів у сфері туризму, наповнення бюджетів усіх рівнів від туристичної діяльності, збільшення надходження валютних коштів від туризму;
- створення робочих місць, розвиток малого та середнього підприємництва у сфері туризму, розширення зайнятості у сільській місцевості від розвитку туризму;
- створення рівних можливостей для суб'єктів туристичної діяльності, формування передумов для розвитку ефективного та прозорого туристичного ринку;
- створення об'єктів туристичної інфраструктури в межах територій з високою концентрацією цінних природних та історико-культурних туристичних ресурсів за напрямками національної мережі туристичних маршрутів;
- формування інформаційного простору туризму, створення сприятливих умов для забезпечення рівного доступу до інформації у сфері туризму;
- формування сучасного механізму державного обліку та контролю здійснення туристичної діяльності;
- розроблення та впровадження сучасних методик визначення внеску туризму у формування макроекономічних показників країни, регіонів;
- розроблення ефективних державної та місцевих програм розвитку туризму та курортів, економічно обґрунтованих планів їх реалізації, зокрема, в рамках програм соціально-економічного розвитку регіонів;
- розвиток міжнародного співробітництва у сфері туризму та діяльності курортів, поліпшення туристичного іміджу держави, ефективне використання можливостей.

Реалізація стратегії розвитку туризму повинна сприяти капіталізації природних, екологічних, ландшафтних, історико-культурних та інших надбань регіонів через розвиток туристичної галузі. Для активізації туристичного потенціалу регіонів, зокрема, слід вжити таких заходів:

- розвиток транспортно-комунікаційної сфери;
- будівництво готелів та розвиток соціально обслуговуючих видів економічної діяльності (соціальної інфраструктури), зокрема роздрібною торгівлі, ресторанного бізнесу, охорони здоров'я, організації дозвілля;
- заохочення та підтримка малого бізнесу, насамперед, у вищезгаданих сферах;
- інформаційна підтримка з боку фахівців у галузях краєзнавства, географії, геології, історії тощо; інтеграція науки та бізнесу через співробітництво підприємців і науковців;
- розвиток інформаційної інфраструктури, інформаційний обмін між регіонами через Інтернет, організацію виставок, ярмарок тощо;
- популяризація історико-культурної спадщини регіонів, екологічних ресурсів, рідкісних ландшафтів, музеїв через засоби масової інформації, організацію загальнонаціональних конкурсів, рейтингів тощо [13].

Досягнення поставленої мети розвитку забезпечить поліпшення соціально-економічних показників, зокрема збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів, підвищення рівня життя населення за рахунок зростання відсотку зайнятості та середньої зарплати в туристичній індустрії, зростання якості життя за рахунок підвищення культурного рівня та патріотичного виховання населення.

Висновки з проведеного дослідження. У статті підтверджено необхідність розвитку туристичної сфери як складової соціально-економічного розвитку

країни. Доведено необхідність використання комплексного регіонального підходу до управління розвитком туристичної сфери. Запропоновано модель формування й реалізації стратегії розвитку туризму, яку формують три етапи, такі як визначення цілей розвитку, формування стратегії розвитку та реалізація стратегії розвитку. Для розроблення стратегії розвитку туризму в регіональному розрізі здійснено оцінювання стратегічного туристичного потенціалу за регіонами України. За даними розрахунків встановлено, що найвищий стратегічний туристський потенціал мають Київська, Львівська, Івано-Франківська, Одеська та Харківська області. Стратегія розвитку туризму на регіональному рівні має бути розроблена з урахуванням рівня стратегічного потенціалу туристичної сфери та регіональних особливостей, але основні елементи стратегії розвитку туризму за регіонами України є загальними для всіх регіонів.

Метою розвитку туризму, що сформована в держаних документах та актах, є інтенсифікація галузі, передусім зростання її ролі в соціально-економічному житті шляхом ефективного використання наявного туристичного потенціалу на основі принципів сталого розвитку, створення на цій основі умов для розвитку людського капіталу, забезпечення зайнятості населення, зростання доходів, формування національної та регіональної конкурентоспроможності.

Сформовано завдання та основні заходи в межах реалізації стратегії розвитку туризму. Досягнення поставленої мети розвитку забезпечить поліпшення соціально-економічних показників, зокрема збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів; підвищення рівня життя населення за рахунок зростання відсотку зайнятості та середньої зарплати в туристичній індустрії; зростання якості життя за рахунок підвищення культурного рівня та патріотичного виховання населення.

1. UNWTO World Tourism Barometer. Vol. 17. Iss. 1. URL <https://www.e-unwto.org/toc/wtobarometerrus/17/1> (дата звернення: 10.09.2019).

2. Цибух В., Вихристенко Б., Попович С. Стан і перспективи розвитку туризму в Україні. Туристично-краєзнавчі дослідження. 2004. Вип. 2. С. 65–75.

3. Балабанов І., Балабанов А. Економіка туризму. Москва : Фінанси і статистика, 2003. 176 с.

4. Бойченко Ф. Стратегія розвитку індустрії туризму в економіці регіону : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.05. Москва, 2007. 22 с.

5. Бондаренко М. Туристичний сектор економіки України: реалії та перспективи. Економіка і прогнозування. 2011. № 1. С. 104–119.

6. Вуйцик О. Вплив рекреаційно-туристичного комплексу на розвиток економіки держави. Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». 2008. № 24. С. 35–42.

7. Руденко В. Природно-ресурсний потенціал України. Львів : Світ, 1998. 204 с.

8. Ткаченко Т. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія. Київ : КНТЕУ, 2006. 537 с.

9. Черніна І. Міжнародний туризм в економіці регіону : навчально-методичний посібник. Донецьк : ДонДУУ, 2006. 167 с.

10. Стратегія розвитку туризму і курортів України 2016–2020 рр. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/e1227acd34bb4a1da39d384139b9d7a.pdf> (дата звернення: 01.10.2019).

11. Плюта В. Сравнительный анализ в экономических исследованиях. Методы таксономии и факторного анализа. Москва : Статистика, 1980. 151 с.

12. Иванов Ю. Туристична діяльність і оподаткування. Бухгалтерія. 2002. № 20/2. 104 с.

13. Богдан Н., Сидельник В. Туристичний імідж регіону як інструмент управління його інвестиційною привабливістю. Бізнес-Інформ. 2019. № 3. С. 203–215.

1. UNWTO World Tourism Barometer. Vol. 17. Iss. 1. URL: <https://www.e-unwto.org/toc/wtobarometerrus/17/1> (accessed: 10.09.2019).

2. Tsybukh V., Vykhrystenko B., Popovych S. (2004). Stan i perspektyvy rozvytku turyzmu v Ukrayini [Condition and prospects of tourism development in Ukraine]. *Turystychno-krayeznavchi doslidzhennya*. Vol. 2, pp. 65–75.
3. Balabanov I., Balabanov A. (2003). *Ekonomika turyzmu [Economics of tourism]*. Moscow : Finansy i statystyka (in Russian).
4. Boychenko F. (2007). *Stratehiya rozvytku industriyi turyzmu v ekonomitsi rehionu [Strategy of tourism industry development in the region's economy] (PhD Thesis)*, Moscow (in Russian).
5. Bondarenko M. (2011). *Turystychnyy sektor ekonomiky Ukrayiny: realiyi ta perspektyvy [Tourism sector of Ukrainian economy: realities and prospects]*. *Economics and forecasting*. Vol. 1, pp. 104–119.
6. Vyutsyk O. (2008). *Vplyv rekreatsinyo-turystychnoho kompleksu na rozvytok ekonomiky derzhavy [Influence of the recreational and tourist complex on the development of the state economy]*. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya "Mizhnarodni vidnosyny"*. No. 24, pp. 35–42.
7. Rudenko V. (1998). *Pryrodno-resursnyy potentsial Ukrayiny [Natural resource potential of Ukraine]*. Lviv : Svit (in Ukrainian).
8. Tkachenko T. (2006). *Stalyy rozvytok turyzmu: teoriya, metodolohiya, realiyi biznesu : monorhaftya [Sustainable development of tourism: theory, methodology, business realities : monograph]*. Kiev : KNTEU (in Ukrainian).
9. Chernina I. (2006). *Mizhnarodnyy turyzm v ekonomitsi rehionu : navch.-met. posibnyk [International tourism in the region's economy : training manual]*. Donetsk : DonDUU (in Ukrainian).
10. *Stratehiya rozvytku turyzmu i kurortiv Ukrayiny 2016–2020 rr. [Tourism and Resorts Development Strategy of Ukraine 2016–2020]*. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/e1227acdf34bb4a1da39d384139b9d7a.pdf> (accessed: 01.10.2019)
11. Plyuta V. (1980). *Sravnitelnyy analiz v ekonomicheskikh issledovaniyakh: metody taksonomii i faktornoho analiza [Comparative Analysis in Economic Research: Methods of Taxonomy and Factor Analysis]*. Moscow : Statystyka (in Russian).
12. Ivanov Yu. (2002). *Turystychna diyalnist i opodatkovannya [Tourist activity and taxation]*. *Bukhhalteriya*. No. 20/2. 104 p.
13. Bohdan N., Sydelnyk V. (2019). *Turystychnyy imidzh rehionu yak instrument upravlinnya yoho investytsiynoyu pryvablyvistyu [The tourist image of the region as a tool for managing its investment attractiveness]*. *Biznes-Inform*. No. 3, pp. 203–215.